

Protocollen ter invoering van de Praktijkcode voor Europese Statistieken

Inhoud

1. Protocol dat de onafhankelijkheid van Vlaamse openbare statistieken garandeert
2. Protocol voor de verspreiding van Vlaamse openbare statistieken
3. Protocol voor het betrekken van gebruikers bij Vlaamse openbare statistieken
4. Protocol dat het organisatorische kader voor de productie van Vlaamse openbare statistieken vastlegt
5. Protocol dat de kwaliteitsstandaarden van de Vlaamse openbare statistieken garandeert
6. Protocol betreffende de gegevensbescherming en -uitwisseling van de Vlaamse openbare statistieken

1. Protocol dat de onafhankelijkheid van Vlaamse openbare statistieken garandeert

Dit protocol volgt de praktijkcode voor Europese statistieken, principe 1:

Professionele onafhankelijkheid van statistische autoriteiten ten opzichte van andere beleidsbepalende, regelgevende en bestuurlijke departementen en instanties, en ook ten opzichte van de private sector, waarborgt de geloofwaardigheid van de Europese statistieken.

1.

De professionele onafhankelijkheid van de Vlaamse openbare statistieken wordt gewaarborgd door de wetgeving (zie artikel 4, §2, van het decreet betreffende de Vlaamse openbare statistieken¹) en door de Vertrouwensverbintenis voor de Statistiek.

2.

De verantwoordelijkheid voor de methoden, regels en procedures die worden toegepast bij de productie van Vlaamse openbare statistieken ligt bij medewerkers van het netwerk Statistiek Vlaanderen en bij de betrokken leidinggevenden. Voor al die medewerkers en leidinggevenden gelden de praktijkcode voor Europese statistieken en de protocollen die afgesproken zijn binnen het netwerk. Beslissingen over de methoden en over de principes van de ontwikkeling, productie en verspreiding van Vlaamse openbare statistieken worden uitsluitend op basis van professionele overwegingen genomen.

3.

De hoofdstatisticus draagt de eindverantwoordelijkheid voor de professioneel onafhankelijke ontwikkeling, productie en verspreiding van Vlaamse openbare statistieken. Bij conflicten tussen medewerkers van het netwerk Statistiek Vlaanderen en leidinggevenden van het beleids- of het politieke niveau waarbij die professionele onafhankelijkheid in het geding is, zorgt de hoofdstatisticus ervoor dat de professionele onafhankelijkheid wordt nageleefd.

¹ Art. 4 §2. Vlaamse openbare statistieken worden ontwikkeld, geproduceerd en verspreid op basis van onpartijdigheid en objectiviteit, kostenefficiëntie, wetenschappelijke en professionele onafhankelijkheid, met gebruik van degelijke methoden en passende statistische procedures en met respect voor de statistische geheimhouding.

2. Protocol voor de verspreiding van Vlaamse openbare statistieken

Dit protocol volgt de praktijkcode voor Europese statistieken, principe 1 (professionele onafhankelijkheid), 6 (onpartijdigheid en objectiviteit), 13 (tijdigheid en punctualiteit) en 15 (toegankelijkheid en duidelijkheid).

1.

Een publicatieagenda garandeert de gelijke toegang tot Vlaamse openbare statistieken. Die agenda wordt bekend gemaakt op de website van Statistiek Vlaanderen en wordt wekelijks geüpdatet. Iedereen kan zich online inschrijven om elektronisch agenda-updates te ontvangen.

De publicatie van afzonderlijke statistieken wordt ruim op voorhand aangekondigd in die publicatie-agenda: dit wil zeggen minstens één maand vóór de eigenlijke publicatie. Bij jaarlijks terugkerende statistieken wordt ook de periode kenbaar gemaakt waarin de statistieken doorgaans gepubliceerd worden. Afwijkingen van de vooropgestelde timing worden vooraf aangekondigd en geduid, met specificatie van de nieuwe datum.

De publicatieagenda volgt uiteraard de Vlaamse, federale en Europese normen voor tijdigheid van de betreffende statistiek. Bovendien blijft de doelstelling behouden om Vlaamse openbare statistieken zo snel mogelijk na de afronding van de productie ervan te publiceren. De publicatieagenda moet dus een realistische inschatting geven van wanneer een statistiek klaar is voor publicatie, waarbij in voldoende tijd wordt voorzien om de nodige statistische kwaliteitscontroles uit te voeren.

2.

Vlaamse openbare statistieken worden altijd op hetzelfde moment van de dag gepubliceerd, namelijk om 10 uur op een werkdag. Afwijkingen van die regel worden vooraf aangekondigd en toegelicht. Ze worden gelijktijdig gepubliceerd op de website van de entiteit die de statistiek heeft geproduceerd en op de website van het netwerk Statistiek Vlaanderen (principe van dubbele publicatie).

3.

Om de professionele onafhankelijkheid te garanderen, wordt de publicatie van Vlaamse openbare statistieken duidelijk onderscheiden van politieke verklaringen of beleidsverklaringen. Ze worden afzonderlijk verspreid. Statistische publicaties van het netwerk Statistiek Vlaanderen zijn als dusdanig gelabeld om het onderscheid duidelijk te maken tussen onafhankelijke, kwaliteitsvolle openbare statistieken die onder de praktijkcode vallen, en andere cijfermatige publicaties of commentaren die niet aan die voorwaarden voldoen (zie ook het protocol dat de professionele onafhankelijkheid van Vlaamse openbare statistieken garandeert).

4.

Alle gebruikers hebben op hetzelfde tijdstip dezelfde toegang tot de Vlaamse openbare statistieken. Het is mogelijk om in beperkte mate voorafgaand toegang te verlenen tot de statistische informatie, maar die voorafgaande toegang is beperkt in de tijd (maximaal 24 uur) en tot een limitatieve lijst van personen of instanties, die bekendgemaakt wordt op de website van Statistiek Vlaanderen.

5.

Vlaamse openbare statistieken worden op een neutrale en objectieve wijze gepresenteerd in een vorm die een correcte interpretatie en zinvolle vergelijkingen mogelijk maakt.

6.

Alle reguliere statistische rapporten zijn gratis toegankelijk via het internet. De gebruikte ICT-toepassingen laten gebruikers toe om – als dat mogelijk en zinvol is – zelf tabellen samen te stellen. Waar mogelijk en zinvol kan er bijkomend maatwerk voorzien worden tegen een transparante kostprijs. Er bestaan duidelijke regels over de toegang tot microdata voor onderzoeksdoeleinden.

7.

Een omschrijving van de gebruikte methoden om Vlaamse openbare statistieken samen te stellen, is voor iedereen toegankelijk. Ook de kwaliteit van Vlaamse openbare statistieken wordt gedocumenteerd en bekend gemaakt. Belangrijke herzieningen of wijzigingen van methoden worden vooraf aangekondigd. Bij elke publicatie van Vlaamse openbare statistieken is een contactadres vermeld bij wie eventueel bijkomende informatie verkregen kan worden.

8.

Voorlopige resultaten waarvan de nauwkeurigheid in geaggregeerde vorm aanvaardbaar is, kunnen worden gepubliceerd als voorlopige Vlaamse openbare statistieken als dat nuttig wordt geacht. De kwaliteitsbeschrijving geeft in dat geval duidelijk het voorlopige karakter aan.

9.

Het publicatiebeleid zelf wordt duidelijk gecommuniceerd. Een concrete invulling van de hierboven vermelde principes is online beschikbaar op de website van de entiteit die de statistiek heeft geproduceerd en op de website van Statistiek Vlaanderen.

3. Protocol voor het betrekken van gebruikers bij Vlaamse openbare statistieken

Dit protocol is een uitvoering van de praktijkcode voor Europese statistieken, principe 11: Europese statistieken voldoen aan de behoeften van de gebruikers.

1.

Het netwerk Statistiek Vlaanderen brengt producenten en gebruikers van Vlaamse openbare statistieken samen in thematische werkgroepen. De samenstelling van die thematische werkgroepen wordt gevalideerd door het Coördinatiecomité voor Vlaamse Openbare Statistieken (CVOS) en de Raad voor Vlaamse Openbare Statistieken (RVOS). In die thematische werkgroepen worden de relevantie en het nut van bestaande statistieken voor gebruikers besproken en worden de toekomstige behoeften en prioriteiten van gebruikers onderzocht. Aanbevelingen van de thematische werkgroepen worden gepresenteerd aan het CVOS en de RVOS en, als ze goedgekeurd zijn, opgenomen in het statistisch programma.

2.

Het gebruik van Vlaamse openbare statistieken wordt geanalyseerd. Dat impliceert:

- a. een bepaling van de wettelijke verplichting(en) waaraan ze voldoen (als dat van toepassing is);
- b. een bepaling van de gebruikers en het gebruik (als dat bekend is);
- c. het bijhouden van bezoek- en downloadcijfers op de website van de producerende entiteit en op de website van Statistiek Vlaanderen.

3.

Gebruikers van Vlaamse openbare statistieken kunnen via een “online user platform”, opgericht door het netwerk Statistiek Vlaanderen, commentaar geven op de ontwikkeling, productie en verspreiding van statistieken en op eventuele onvolkomenheden. Er wordt een verslag van gemaakt dat besproken wordt in de bevoegde themagroep.

4.

Producenten van Vlaamse openbare statistieken gaan ook op andere manieren in dialoog met gebruikers, bijvoorbeeld door gebruikerstevredenheidsonderzoek, presentaties van Vlaamse openbare statistieken op seminars of conferenties.

4. Protocol dat het organisatorische kader voor de productie van Vlaamse openbare statistieken vastlegt

1.

De Vlaamse overheid hanteert een gedecentraliseerd systeem van openbare statistiek. De verschillende entiteiten waarop het decreet Vlaamse Openbare Statistieken (2016) van toepassing is, zijn verantwoordelijk voor de ontwikkeling, productie en publicatie van Vlaamse openbare statistieken.

2.

De entiteiten, vermeld in paragraaf 1, vormen samen het netwerk Statistiek Vlaanderen. Naast de individuele verantwoordelijkheid, vermeld in paragraaf 1, zijn ze ook samen verantwoordelijk voor de ontwikkeling, productie en publicatie van Vlaamse openbare statistieken volgens de Europese praktijkcode voor statistiek en het Vlaamse decreet.

3.

De entiteiten, vermeld in paragraaf 1, zijn vertegenwoordigd in het Coördinatiecomité voor Vlaamse Openbare Statistieken (CVOS). CVOS is verantwoordelijk voor het opstellen en opvolgen van het jaarlijks Vlaams statistisch programma (VSP), en heeft inbreng in het geïntegreerd Belgisch statistisch programma. CVOS tekent het kwaliteitsbeleid voor Vlaamse openbare statistieken uit en bepaalt de standpunten voor interfederale en internationale statistiekfora.

4.

Het overleg met de statistiekgebruikers wordt geformaliseerd in de Raad voor Vlaamse Openbare Statistieken (RVOS). RVOS geeft advies over het jaarlijks VSP, inclusief het kwaliteitsbeleid.

5.

De Vlaamse Statistische Autoriteit (VSA) en de hoofdstatisticus hebben een beleidsvoorbereidende en coördinerende rol voor het netwerk Statistiek Vlaanderen. Ze bereiden het jaarlijks VSP voor en volgen dat samen met het CVOS op. Ze verzekeren de ontwikkeling, productie en verspreiding van Vlaamse openbare statistieken volgens de principes zoals beschreven in het decreet.

6. Het VSP bevat vier elementen:

- (1) de opmaak van een voorstel voor de lijst van Vlaamse openbare statistieken, met inbegrip van de nog te ontwikkelen statistieken (horizonscan), dat ter goedkeuring zal worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering;
- (2) de opmaak van protocollen, gebaseerd op de Europese praktijkcode voor openbare statistieken;
- (3) de opmaak van de lijst van samenwerkingsaanvragen;
- (4) de opmaak van een evaluatie van het kwaliteitsbeleid en van de uitvoering van het Vlaams statistisch programma.

Niet voor alle elementen geldt de jaarlijkse cyclus. De lijst van de Vlaamse openbare statistieken en van de samenwerkingsaanvragen, en de opmaak van het Vlaams statistisch programma volgen een jaarlijkse cyclus. De opmaak van de protocollen en de evaluatie van het kwaliteitsbeleid met de planning van de

toepassing van de protocollen op de Vlaamse openbare statistieken volgen een doorlopend proces over de jaren heen. Als een protocol is goedgekeurd door de Vlaamse Regering, blijft het vijf jaar geldig. Alle entiteiten en organen die in de voorgaande paragrafen vermeld zijn, hebben inbreng in de verschillende onderdelen van het VSP. Ook de themagroepen (zie protocol voor het betrekken van gebruikers bij Vlaamse openbare statistieken) beschikken daarbij over een adviserende bevoegdheid. Het volgende schema tekent het algemene kader daarvoor.

Figuur: Goedkeuringsproces Vlaams statistisch programma

5. Protocol dat de kwaliteitsstandaarden van de Vlaamse openbare statistieken garandeert

Dit protocol is van toepassing op de Vlaamse statistische autoriteit (hierna de VSA) en de Vlaamse overheidsinstanties (hierna de entiteiten) zoals bepaald in Art. III.107. § 1 van het Bestuursdecreet van 7 december 2018.

Dit protocol is van toepassing op de ontwikkeling, productie en verspreiding van de Vlaamse openbare statistieken zoals opgenomen in het Vlaamse statistische programma (hierna de statistieken).

Deel I. Kwaliteit van de statistische processen

Deel I van het protocol volgt de praktijkcode voor Europese statistieken, beginsel 7 (deugdelijke methoden), beginsel 8 (geschikte procedures), beginsel 9 (geen buitensporige belasting van respondenten) en beginsel 10 (kosteneffectiviteit)

1.

Bij het ontwikkelen, produceren en verspreiden van de statistieken (hierna de statistische processen), nemen de entiteiten de Europese en andere internationale normen, richtlijnen en good practices in acht en streven zij naar innovatie.

- De voor de gebruiker noodzakelijke methodologische informatie over concepten, methode en classificatie worden opgenomen in de metadatafiche die op regelmatige tijdstippen wordt herzien.
- Afwijkingen van bestaande Europese en internationale methodologische aanbevelingen worden in de metadatafiche verklaard en verantwoord.

2.

De geloofwaardigheid van de statistieken wordt verhoogd door doeltreffend en doelmatig management en beheer.

- Begrippen, definities en classificaties worden gedefinieerd en gedocumenteerd en toegepast rekening houdend met de Europese en/of nationale wetgeving.
- Een methodologisch organisatorische structuur (bijv. entiteiten, netwerken, comités, expertgroepen) is opgericht met als doel statistische methodes te definiëren, de implementatie ervan op te volgen en de resultaten ervan te valideren.

3.

De statistische processen garanderen een zo gering mogelijke belasting voor de respondenten en zijn kosteneffectief.

4.

De statistische processen zijn transparant en goed gedocumenteerd.

- Methodologische documentatie is beschikbaar voor elk statistisch proces. Het document (ten minste in een beknopte vorm) wordt openbaar gemaakt en bevat alle noodzakelijke informatie over metadata: concepten, methodes, classificatie.

5.

De entiteiten hanteren een systematische aanpak om fouten te voorkomen, op te sporen en te verbeteren.

Er bestaan procedures en richtlijnen om fouten te meten en te reduceren. Ze kunnen het volgende omvatten:

- Identificatie van de belangrijkste foutbronnen van sleutelvariabelen;
- Kwantificatie van steekproeffouten van sleutelvariabelen;
- Identificatie en evaluatie van belangrijke non-sampling foutbronnen in statistische processen;
- Identificatie en evaluatie in kwantitatieve en kwalitatieve termen van potentiële vertekening (bias);
- Speciale aandacht voor uitschieters en de wijze van de behandeling ervan bij schatting;
- Kwantificatie van potentiële bereikfouten;
- Kwantificatie van potentiële meetfouten (vergelijking met bestaande informatie, enquête design en testen, informatie over interviewer training, enz.);
- Kwantificatie van non-responsfouten, inclusief systematische documentatie voor de technische behandeling van non-respons bij de schattingsfase en indicatoren van representativiteit;
- Kwantificatie van verwerkingsfouten;
- Analyse van het verschil tussen aanvankelijke en herziene schattingen.

6.

De statistische processen worden op regelmatige tijdstippen geëvalueerd en zo nodig verbeterd.

7.

Er bestaat een goede samenwerking met de kennisinstellingen, zoals universiteiten, hogescholen, steunpunten, onderzoeksinstellingen en denktanks.

8.

De statistische processen houden rekening met het vereenvoudigen van de toegang tot de data en garanderen de kwaliteit van de data.

- Rekening houdend met het confidentialiteitsbeleid, statistische geheimhouding en gegevensbescherming, wordt de uitwisseling en integratie van gegevens gestimuleerd. Er bestaan technische hulpmiddelen (zoals webdiensten, gemeenschappelijke databanken, analysetools) om gegevensuitwisseling te bevorderen. Er bestaat documentatie over de bewaarplaatsen voor data.
- Gegevensarchieven worden gedeeld binnen het netwerk wanneer ze nuttig en kwalitatief worden geacht.

Deel II. Kwaliteit van de statistische output

Deel II van het protocol volgt de praktijkcode voor Europese statistieken, beginsel 12 (nauwkeurigheid en betrouwbaarheid), beginsel 14 (samenhang, vergelijkbaarheid en consistentie) en beginsel 15 (toegankelijkheid en duidelijkheid).

1.

De statistieken voldoen aan de Europese kwaliteitsnormen en aan de behoeften van Europese instellingen, regeringen, onderzoeksinstellingen, het bedrijfsleven en het publiek in het algemeen.

- Zie praktijkcode voor Europese Statistieken.

2.

De statistieken zijn objectief, onpartijdig en relevant.

- De Vlaamse openbare statistieken moeten relevant, nauwkeurig en betrouwbaar, actueel en stipt, toegankelijk en duidelijk, vergelijkbaar en coherent zijn. (Art. III.109. § 1 van het Bestuursdecreet van 7 december 2018) .
- Vlaamse openbare statistieken worden ontwikkeld, geproduceerd en verspreid op basis van onpartijdigheid en objectiviteit, kostenefficiëntie, wetenschappelijke en professionele onafhankelijkheid, met gebruik van degelijke methoden en passende statistische procedures en met respect voor de statistische geheimhouding. (Art. III.109. § 2 van het Bestuursdecreet van 7 december 2018) .

3.

De statistieken zijn gebaseerd op wetenschappelijke principes.

- Zie o.a. Kwaliteitszorg Statistisch Productieproces: aanbevelingen

4.

De statistieken worden met de metadata en een kwaliteitsverklaring geproduceerd.

- De entiteiten zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van de statistieken.
- Elke entiteit die de statistieken produceert, garandeert de kwaliteit ervan. Indien nodig, kan de VSA ondersteuning bieden aan de betrokken entiteit.
- Elke entiteit beslist over de vorm van de kwaliteitsverklaring, bijvoorbeeld metadatafiche of -rapport of een afzonderlijk document.
- De VSA voert een grondige en systematische kwaliteitsmonitoring uit op de ontwikkeling, productie en verspreiding van de Vlaamse openbare statistieken en kan methodologische aanbevelingen geven. (Art. III.110. 2de alinea van het Bestuursdecreet van 7 december 2018)

5.

De statistieken worden op regelmatige tijdstippen geëvalueerd volgens de volgende kwaliteitscomponenten: relevantie, accuraatheid, betrouwbaarheid, tijdigheid, punctualiteit, toegankelijkheid, duidelijkheid, vergelijkbaarheid en coherentie.

Bijlagen

Administratie Planning & Statistiek

Kwaliteitszorg Statistisch Productieproces: aanbevelingen (2003)

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)

Checklist Quality of Statistical Output (2009)

Kwaliteitsrichtlijnen 2014: Richtlijnen voor de kwaliteit van statistische processen (2014)

Eurostat

Praktijkcode voor Europese Statistieken (2017)

Quality Assurance Framework of the European Statistical System, Eurostat (2015)

Office of National Statistics (ONS)

Code of Practice for Statistics (2018)

Quality statistics in government. Guidance for producers of official statistics (2019)

Organisatie voor Economische Samenwerking & Ontwikkeling (OESO)

Recommendation of the OECD Council on Good Statistical Practice, OECD (2015)

Verenigde Naties

United Nations Fundamental Principles of Official Statistics: Implementation Guidelines, UN (2015)

United Nations Economic Commission for Europe (UNECE)

Generic Law on Official Statistics, UNECE (2015)

6. Protocol betreffende de gegevensbescherming en -uitwisseling van de Vlaamse openbare statistieken

Dit protocol is van toepassing op de Vlaamse statistische autoriteit (hierna de VSA) en de Vlaamse overheidsinstanties (hierna de entiteiten) zoals bepaald in Art. III.107. § 1 van het Bestuursdecreet van 7 december 2018.

Dit protocol is van toepassing op de ontwikkeling, productie en verspreiding van de Vlaamse openbare statistieken zoals opgenomen in het Vlaamse statistische programma (hierna de statistieken).

1.

Alle Europese, nationale en regionale wettelijke verplichtingen met betrekking tot de gegevensbescherming en -uitwisseling worden door de VSA en de entiteiten in acht genomen.

2.

De rechten van de burger met betrekking tot de gegevensbescherming en -uitwisseling worden te allen tijde gewaarborgd. De VSA en de betrokken entiteiten maken de nodige afspraken over hoe de identificeerbaarheid van onderzoekseenheden bij statistische analyses vermeden wordt.

3.

De procedures voor de gegevensbescherming en -uitwisseling zijn transparant en goed gedocumenteerd.

4.

De VSA en de entiteiten hanteren een systematische aanpak om fouten in de procedures voor de gegevensbescherming en -uitwisseling, te voorkomen, op te sporen en te corrigeren.

5.

De procedures voor de gegevensbescherming en -uitwisseling worden door de VSA en de entiteiten op regelmatige tijdstippen geëvalueerd en zo nodig verbeterd.

6.

Om haar wettelijke opdrachten te kunnen uitoefenen, is de VSA decretaal bevoegd om toegang te krijgen tot alle informatie en documenten waarover de entiteiten beschikken voor de ontwikkeling, productie en verspreiding van de Vlaamse openbare statistieken (Art. III.113. 3° van het Bestuursdecreet van 7 december 2018).

De VSA en de betrokken entiteiten maken de nodige afspraken rond de generieke modaliteiten voor het verkrijgen van toegang tot de nodige informatie en documenten

7.

Bij de ontwikkeling van procedures voor het verkrijgen van toegang tot de nodige informatie en documenten, wordt de statistische geheimhouding door de VSA en de entiteiten gegarandeerd.

8.

Als lid van het Interfederaal Instituut voor Statistiek kan de VSA, onder strikte voorwaarden en mits naleving van de verplichtingen met betrekking tot de gegevensbescherming en -uitwisseling en mits toestemming van de beheerders van die gegevensbronnen, een rol spelen bij het faciliteren van het verlenen van toegang tot die gegevensbronnen aan de betrokken entiteiten.

9.

De entiteiten overleggen op regelmatige tijdstippen met de VSA over eventuele wijzigingen aan de administratieve gegevensbronnen indien er daardoor gevolgen zouden zijn voor de statistieken.

10.

Er wordt een goede samenwerking nagestreefd tussen de experts in het domein van gegevensbescherming en -uitwisseling binnen de VSA en de entiteiten. Indien nodig, worden experts in het domein van gegevensbescherming en -uitwisseling die niet tot de VSA en de entiteiten behoren, geconsulteerd.